

III. ИСТОРИЯ И ТРАДИЦИИ ПРИ ПРЕБРОЯВАНИЯТА В БЪЛГАРИЯ

Докато модерните преброявания имат сравнително кратка история, интересът към броя на населението датира от времето на първите организирани човешки общества. Потребността от данни за населението е продиктувана от политическите, стопанските и военните нужди на съществуващите тогава държави.

През средните векове силната раздробеност на държавите затруднява провеждането на преброявания. Обикновено те са извършвани след опустошителни войни, епидемии, години на глад.

Редовни преброявания на населението започват да се осъществяват от средата на XV в. С развитието на стоковото производство и пазара все по-необходима става информацията за броя и състава на населението.

Потребността от данни за населението на младата българска държава възниква веднага след Освобождението. Началото на преброяванията на населението в Княжество България е поставено със Закон от 13.12.1880 г. за общото преброяване на народа в Княжество България на 1 януари 1881 г. Първото преброяване на населението в Княжество България е извършено към 1.01.1881 г.³ Проведено е преброяване на населението и в Източна Румелия, което поради получените неточни резултати (по различни причини) се смята за неуспешно. През 1884 г. населението на Източна Румелия е преброено отново. Съединението на Княжество България с Източна Румелия през 1885 г. е причина за провеждане на второто преброяване към 31.12.1887 г. Така промените в броя и структурите на населението вследствие на Съединението са обхванати с това преброяване. Ново преброяване е проведено към 31.12.1892 г.

През 1897 г. е изработен специален Закон за общото преброяване на населението, сградите и домашния добитък в Българското княжество, в съответствие с който се извършват преброяванията през първата половина на XX век. Някои от клаузите на закона са актуални и сега. Първото преброяване в изпълнение на закона и четвърто по ред за българската държава се провежда към 31.12.1900 г. по една по-широка програма, в чиято основа са залегнали решенията, взети от Международния статистически институт, относно предприемането на едно общо преброяване от всички цивилизовани страни в края на XIX и началото на XX век.

През първата половина на XX столетие преброявания са проведени към 31 декември 1905, 1910, 1920, 1926, 1934 и 1946 г., а през втората половина - към 1.12.1956, 1.12.1965, 2.12.1975, 4.12.1985 и 4.12.1992 година.

Постепенно се създава неписана традиция преброяванията да отразяват големите социално-икономически и политически промени, настъпили в страната.

³ В някои източници критичната дата, към която се отнасят данните, е 31.12.1880 г.